

Planprogram

Kommunedelplan for klima og miljø

Fastsatt 21.03.2024

Innhold

1.0 Innledning	3
1.1 Bakgrunn	3
1.2 Hva er en kommunedelplan for klima og miljø?	4
1.3 Plantype og forhold til andre planer	5
1.4 Hva er et planprogram?	5
2.0 Rammer og føringer for arbeidet	6
2.1 Overordnede føringer	6
2.2 Lokale føringer	10
2.3 Samarbeid internt i organisasjonen	12
3.0 Sentrale tema og utredningsbehov i planen	15
4.0 Planprosess og medvirkning	17
4.1 Organisering av arbeidet	17
4.2 Planprosess	17
4.3 Medvirkning og involvering	18
4.4 Fremdriftsplan	19
5.0 Litteraturliste	20

Bilde på forside: Åsmund Skjerve Revhaug

1.0 Innledning

I forbindelse med utarbeidelse av ny samfunnsdel ble det identifisert et behov for en egen klima- og miljøplan. Arbeidet med tematikken er sektorovergripende, og planen i seg selv blir et styringsdokument for kommunen for å sette klima- og miljøarbeidet i system.

Foranliggende dokument er planprogrammet for kommunedelplan for klima og miljø, jamfør plan- og bygningsloven § 4-1. Oppstart av arbeidet med kommunedelplanen ble vedtatt av kommunestyret i sak 23/078 den 22. juni 2023. Vedtak om varsel av oppstart og høring av forslag til planprogram ble fattet av kommunestyret i sak 23/170 den 14. desember 2023. Høringsperioden for forslaget til planprogram varte fra 19. desember 2023 til 06. februar 2024. Planprogrammet ble fastsatt av kommunestyret i sak 24/025 den 21. mars 2024.

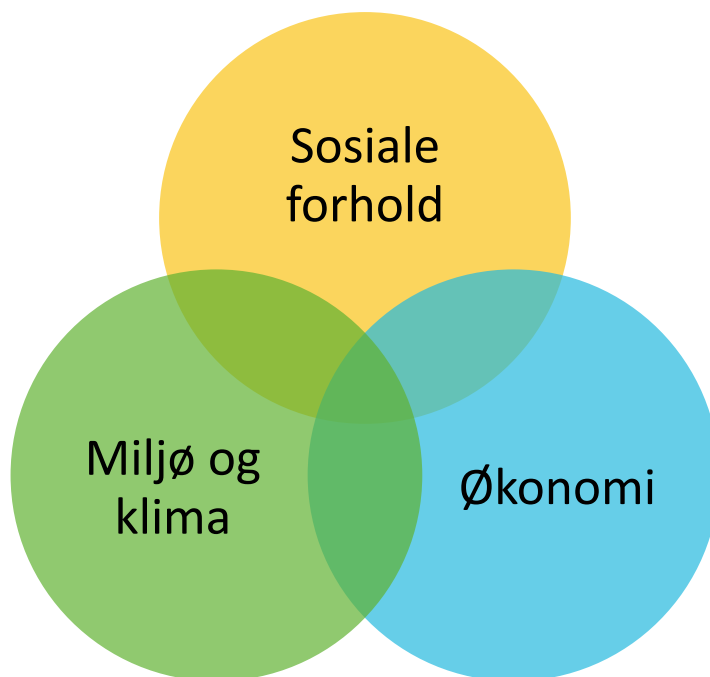
1.1 Bakgrunn

Reduksjon av forurensning til jord og vann, ivaretagelse av naturmangfold og tilpasning til et endret klima vil bidra til å bedre livsgrunnlaget for innbyggere i Ørland. Ifølge FNs klimapanelers sjette hovedrapport har klimaendringene kommet, og er større enn tidligere antatt. Det trekkes frem at forurensning, naturendringer og -tap bidrar til konsekvensene (1).

Parisavtalen, den internasjonale klimapolitikkavtalen som ble vedtatt under FNs klimakonvensjon på klimatoppmøtet (COP21) i Paris i 2015, har fått Norge og en rekke andre land til å utvikle klimapolitikk og sette egne klimamål (1). Det ble satt et globalt mål om at landene skal øke sin tilpasningsevne, styrke klimarobustheten og redusere sårbarheten overfor klimaendringer, og samtidig bidra til en bærekraftig utvikling gjennom sitt tilpasningsarbeid. Norges lov om klimamål (klimaloven) ble vedtatt i 2017 som et resultat av avtalen. Selv om utslipp av klimagasser er en global utfordring, vil begrensning av utslippene likevel være avhengig av lokal handling og lokale tiltak. Dette medfører at Ørland kommune i rollen som samfunnsutvikler, myndighetsutøver, tjenesteyter, innkjøper, eier og drifter må ta en aktiv rolle i det lokale klima- og miljøarbeidet.

For å få til bærekraftig utvikling og bidra til å nå globale mål fra Parisavtalen må man være bevisst den sterke sammenhengen mellom naturens tilstand og samfunnets sårbarhet for klimaendringer, og tiltak for klimatilpasning, utslippsreduksjoner og natur må sees i sammenheng (2). Som et ledd i arbeidet med bærekraftig utvikling vedtok FNs medlemsland høsten 2015 17 mål for å fremme en sosialt, miljømessig og økonomisk bærekraftig utvikling, se Figur 2 for en fremstilling av disse tre dimensjonene av bærekraftig utvikling.

Miljødimensjonen av begrepet handler om å ta vare på naturen og klimaet som et fundament for alt liv og all verdiskaping. Skal vi nå disse målene må fokuset være å finne løsninger som tilfredsstillende menneskelige behov uten å forringe miljøet og klimaet rundt oss, samtidig som vi sørger for at løsningene er sosialt akseptable (3).

Figur 1 Bærekraftig utvikling består av tre dimensjoner: miljø, økonomi og sosiale forhold.

For å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet legger regjeringen hvert fjerde år frem nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Dette går frem av plan- og bygningsloven §§ 3-5 og 6-1. Gjennom de nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging er det lagt vekt på å innlemme arbeidet med bærekraftsmålene i samfunns-, areal- og økonomiplanleggingen for å koble arbeidet til de viktigste politiske beslutningsprosessene i kommunene.

På bakgrunn av regjeringens forventninger vedtok kommunestyret i planstrategien den 17.09.2020 at FNs bærekraftsmål skal ligge til grunn for kommuneplanarbeidet. Som en følge av dette ble det i 2022 utarbeidet en samlerapport for å sette bærekraftsmålene i sammenheng med lokal kontekst. Innholdet i rapporten var med på å legge grunnlaget for valg av satsingsområder, mål og strategier til kommuneplanens samfunnsdel. Denne ble vedtatt i kommunestyret 26.01.2023 (sak 23/004), og «Ørland 2034 er klimanøytral» er valgt som overordnet prinsipp. Det ble også utarbeidet et kunnskapsgrunnlag for klima, miljø og naturmangfold. Dette gjenspeiles i målene kommunen har satt seg i samfunnsdelen, og i prosessen med utarbeidelse av sistnevnte ble det identifisert et behov for en egen kommunedelplan for klima og miljø.

1.2 Hva er en kommunedelplan for klima og miljø?

Planarbeidet skal belyse sentrale klima- og miljørelaterte utfordringer kommunen står overfor. I kommunedelplanen skal det gis nødvendige avklaringer for kommunens arbeid med å imøtekomme og løse disse utfordringene. Videre skal planen fungere som verktøy i

kommunens bidrag til å følge opp egne mål fra kommuneplanens samfunnsdel, nasjonale klimamål og Norges internasjonale forpliktelser gjennom Parisavtalen og FNs bærekraftsmål.

1.3 Plantype og forhold til andre planer

Kommunedelplanen for klima og miljø – *klima- og miljøplanen*, utarbeides som en tematisk kommunedelplan i henhold til bestemmelsene i plan- og bygningsloven kapittel 11. Planen utarbeides som et styringsdokument for kommunen for å følge opp ambisjoner, mål og føringer på klima- og miljøområdet. Hovedformålet vil være å samle inn og sammenstille nødvendig kunnskap, sette konkrete mål og finne tiltak som kan iverksettes for å sørge for klimaomstilling i kommunen og at påvirkningen på miljøet begrenses. Herunder følger at muligheter for opptak av klimagasser, reduksjon av klimagassutslipp, tilpasning til endret klima, begrensnings av forurensning og forsøpling, og samarbeid for å imøtekomme klima- og miljørelaterte utfordringer inngår i kommunedelplanen.

Klima- og miljøplanen skal forankres i kommuneplan, økonomiplan og årsbudsjett. Det skal også utarbeides en handlingsdel til planen, jamfør plan- og bygningsloven § 11-2 tredje ledd. I denne angis det hvordan planen skal følges opp, samt hvilke tiltak det er aktuelt å sette i verk.

1.4 Hva er et planprogram?

Det skal utarbeides planprogram for alle kommuneplaner, jamfør plan- og bygningsloven § 4-1. Planprogrammet inngår som et ledd i varsling av planoppstart, og skal danne grunnlaget for planarbeidet og avklare rammer, mål og utfordringer. I planprogrammet skal det gjøres rede for formål med planarbeidet, planprosesser med frister og deltakere, opplegg for medvirkning, behov for utredninger og ulike alternativer.

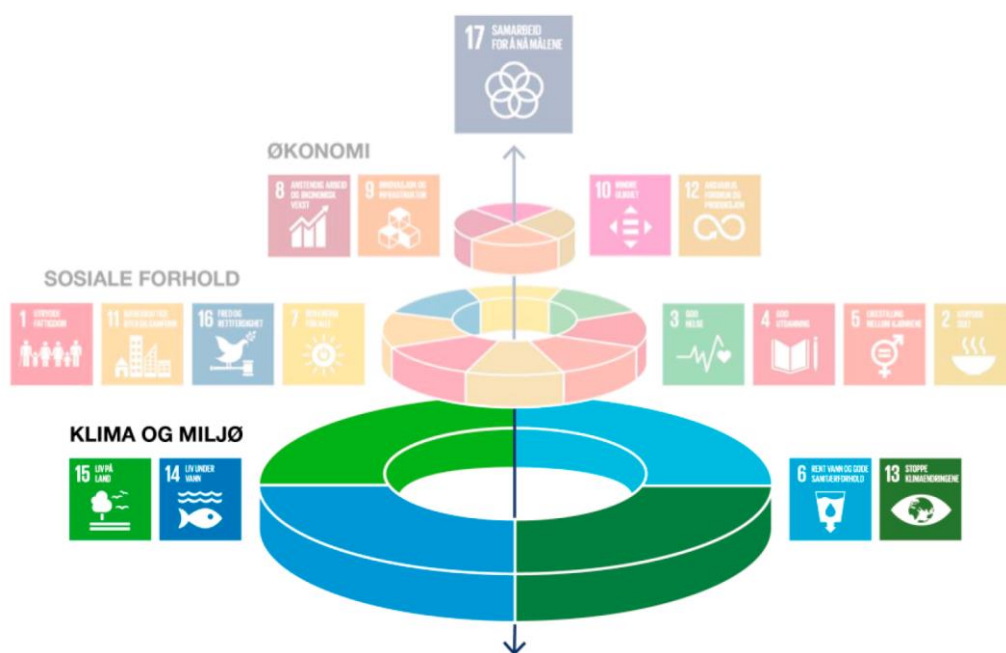
2.0 Rammer og føringer for arbeidet

Kommunen skal i sin planlegging ivareta føringer og planer på ulike nivå. I det følgende gis en oppsummering av de mest aktuelle rammene og føringene for Ørland kommunes klima- og miljøarbeid.

2.1 Overordnede føringer

FNs bærekraftsmål

Regjeringen har bestemt at FNs 17 bærekraftsmål skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer: utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og **stoppe klimaendringene innen 2030**. De mest sentrale bærekraftsmålene for klima og miljø er mål nummer 6 (Rent vann og gode sanitærforhold), 13 (stoppe klimaendringene), 14 (Livet i havet) og 15 (Livet på land). Disse utgjør grunnmuren i bærekraftbegrepet og tydeliggjør hvordan sosial og økonomisk bærekraft er avhengig av miljømessig bærekraft, se Figur 2. Les mer om bærekraftsmålene [her](#).

Figur 2 FNs bærekraftsmål inndelt i miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft (Stockholm Resilience Centre, 2016)

Parisavtalen

Parisavtalen er en internasjonal avtale vedtatt under FNs klimakonvensjon som skal bidra til at verdens land begrenser klimaendringene. Det er satt mål om at den globale oppvarmingen skal holdes under 2 grader, og at temperaturøkningen helst begrenses til 1,5 grader. I tillegg må hvert land fastsette nasjonale utslippsmål og bidrag, og disse skal oppdateres hvert femte år. Les mer om Parisavtalen [her](#).

Lov om klimamål (klimaloven)

Klimaloven ble vedtatt som et resultat av Parisavtalen, og trådte i kraft januar 2018. Den skal fremme gjennomføringen av Norges klimamål som ledd i omstillingen til et lavutslippssamfunn i Norge i 2050. I tillegg skal loven fremme åpenhet og offentlig debatt om status, retning og fremdrift i arbeidet. Loven inneholder to konkrete klimamål:

- Klimagassutslipp skal reduseres med minst 50 % og opp mot 55 % i 2030 sammenlignet med utslippsnivået i 1990
- Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050, herunder at klimagassutslippene skal reduseres i størrelsesorden 90 til 95 % sammenlignet med utslippsnivået i 1990

Klimaloven kan leses [her](#).

Lov om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven) og forskrift om offentlige anskaffelser (anskaffelsesforskriften)

Anskaffelsesloven og anskaffelsesforskriften gjelder for kommunale, fylkeskommunale og statlige myndigheter, andre offentligrettslige organer, samt sammenslutninger med forannevnte virksomheter. Loven og forskriften regulerer hvordan offentlige innkjøp skal foregå, og legger følgende føringer for Ørland kommunes rolle som innkjøper. Anskaffelsesloven stiller blant annet krav om at offentlig anskaffelsespraksis skal innrettes slik at skadelig miljøpåvirkning reduseres og klimavennlige løsninger fremmes der dette er relevant. Anskaffelsesforskriften inneholder krav til klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser.

Anskaffelsesloven kan leses [her](#), mens anskaffelsesforskriften kan leses [her](#).

Meld. St. 41 (2016-2017) Klimastrategi for 2030 – norsk omstilling i europeisk samarbeid

For å oppfylle lovnadene i Parisavtalen har Norge og EU inngått et samarbeid gjennom den juridisk bindende klimaavtalen (4). Klimaavtalen ble inngått i 2019 og gjelder for målsetningene som gjaldt på dette tidspunktet, nemlig utslippsreduksjoner på 40 % innen 2030, sammenlignet med 1990-nivå. I ettertid har Norge meldt inn et forsterket klimamål under Parisavtalen, det nasjonale utslippsmålet er oppjustert fra 40 til minst 50 % og opp mot 55 % reduksjon av klimagassutslipp innen 2030, sammenlignet med utslippsnivået i 1990.

Stortingsmeldingen presenterer regjeringens strategi for å oppfylle klimaavtalen. Regjeringen ønsker å oppfylle det forsterkede målet sammen med EU. Gjennom et slikt samarbeid vil 2030-målet for ikke-kvotepliktige utslipp nås med hovedvekt på innenlandske utslippsreduksjoner og med nødvendig bruk av EU-regelverkets fleksibilitetsmekanismer. Stortingsmeldingen er den første av sitt slag som kun tar for seg utslipp fra ikke-kvotepliktig sektor. De ikke-kvotepliktige utslippene kommer i hovedsak fra transport, jordbruk, bygg og avfall, men også fra industrien og petroleumsvirksomheten. I meldingen beskrives det at

regjeringens strategi for 2030 legger til rette for betydelige utslippsreduksjoner nasjonalt. Meld. St. 41 (2016-2017) kan leses [her](#).

Meld. St. 13 (2020-2021) Klimaplan for 2021-2030

Gjennom meldingen presenteres regjeringens politikk for å redusere klimagassutslipp i perioden 2021-2030 i tråd med nasjonale mål og i samarbeid med EU. Planen inneholder politikk for å redusere de kvotepliktige og ikke-kvotepliktige utslippene for å øke opptak av CO2 og redusere utslipp fra skog og annen arealbruk. Meld. St. 13 (2020-2021) kan leses [her](#).

Meld. St. 40 (2020-2021) Mål med mening – Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030

Meldingen er en plan for hvordan Norge skal nå bærekraftsmålene. I meldingen gjennomgås de 17 bærekraftsmålene og de 169 delmålene, utfordringer for Norge på disse områdene og regjeringens politikk for å løse dem. Meld. St. 40 (2020-2021) kan leses [her](#).

Meld. St. 26 (2022-2023) Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn

I stortingsmeldingen presenteres innsats og tiltak for å forberede og tilpasse natur og samfunn til klimaendringene, og skape et klimarobust samfunn. Meldingen er tredelt. I del 1 beskrives klimaendringer og konsekvenser for natur og samfunn. I del 2 presenteres et forbedret styringssystem for det nasjonale klimatilpasningsarbeidet, og dette setter rammer for økt innsats i sektorene og bedre samordning. Del 3 er regjeringens plan for det nasjonale klimatilpasningsarbeidet de neste fire årene, fra 2024 til 2028. Meld. St. 26 (2022-2023) kan leses [her](#).

Norges klima og miljømål

Klima- og miljødepartementet har vedtatt 24 mål for miljøet fordelt på fem hovedområder. Klima, forurensning og naturmangfold er tre av disse områdene. De nasjonale klima- og miljømålene forteller hva Norge ønsker å oppnå på hvert område og hva som er ønsket tilstand for miljøet i Norge. Når vi har data på tilstand over tid, kan vi også vise hvordan utviklingen er og har vært. Denne kunnskapen brukes til tiltak for et bedre miljø, og som viktig kunnskap for beslutninger som berører miljøet. Norges klima- og miljømål finner du [her](#).

Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning

Statlige planretningslinjer (SPR) fastsettes med hjemmel i plan- og bygningsloven § 6-2. Nåværende SPR for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning ble fremmet av daværende Kommunal- og moderniseringsdepartement og fastsatt ved kongelig resolusjon den 28. september 2018. Gjennom SPR for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning er kommunen pålagt å stimulere og bidra til reduksjon av klimagassutslipp, effektiv energibruk

og miljøvennlig energiomlegging, i tillegg til å bidra til at klimatilpasning ivaretas i planarbeid. Retningslinjene finner du [her](#).

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027

De nasjonale forventningene for 2023-2027 ble vedtatt ved kongelig resolusjon den 20. juni 2023. Gjennom disse formidles regjeringens prioriterte politikk. Her legges det vekt på at plan- og bygningsloven har bærekraftig utvikling som hovedformål. Ved å innlemme arbeidet med bærekraftsmålene i samfunns-, areal- og økonomiplanleggingen kobles arbeidet til de viktigste politiske beslutningsprosessene som tas i kommunen. Arbeidet med å realisere bærekraftsmålene forankres i regional og kommunal planlegging. De nasjonale forventningene finner du [her](#).

Nasjonal strategi for ein grønn, sirkulær økonomi

Strategien ble lagt frem av regjeringen den 16. juni 2021. Ambisjonen som ligger til grunn for strategien er at Norge skal være et foregangsland i utviklingen av en grønn, sirkulær økonomi som utnytter ressursene bedre. Essensen i en sirkulær økonomi er at man beholder verdiene i materialer, produkter og ressurser så lenge som praktisk og økonomisk mulig og om mulig, returnere verdiene til produksjonskjeden etter endt livsløp og med det minimere genereringen av avfall. Strategien legger opp til en videreutvikling av kommunenes arbeid innenfor sirkulær økonomi, og peker på at i rollene som samfunnsutviklere, eiere, planmyndigheter, tjenesteleverandører og innkjøpere kan kommunene bruke sirkulær økonomi til å oppnå klima- og miljømål og samtidig skape potensial for verdiskaping og sysselsetting. Strategien finner du [her](#).

Trøndelagsplanen 2019-2030

Vedtatt i Trøndelag fylkesting den 12.12.2018. I planen er det lagt føringer for alle planer i fylket. De mest relevante målsettingene for klima og miljø er at Trøndelag innen 2030 skal ha: bærekraftig produksjon av mat og bioråstoff, miljøvennlig næringsutvikling og teknologi, en bærekraftig areal- og transportstruktur, et balansert utbyggings- og bosettingsmønster, et samordnet transport- og samferdselssystem, samt regional samhandling. Planen finner du [her](#).

«Sånn gjør vi det» - Trøndelags strategi for klimaomstilling

Nasjonale rammer og føringer skal integreres på regionalt nivå og bidra til en helhetlig utvikling i fylket. Trøndelags strategi for klimaomstilling ble vedtatt av fylkestinget i Trøndelag 14.10.2020. I strategien omfatter begrepet klimaomstilling reduksjon av klimagassutslipp, klimatilpasning og tiltak for økt karbonbinding i skog, jord og hav. Strategien er ment som rettesnor for hvordan klimaarbeidet skal gjøres i Trøndelag, og bidra til at fylket er klimanøytralt i 2030. Strategien har seks definerte temaområder: mat, bygg, transport, karbonbinding, materialer og plast, samt møteplasser. Utfordringsbildet og muligheter for

hvert temaområde er skissert, og det beskrives hvordan vi sammen kan arbeide med klimaomstilling innenfor temaområdene. Strategien finner du [her](#).

Regional vannforvaltningsplan 2022-2027

Planen ble vedtatt i Trøndelag fylkesting den 15.12.2021, og godkjent av klima- og miljødepartementet den 31.10.2022. I planen er det beskrevet hvordan vannmiljøet og vannressursene i vannregionen skal forvaltes i et langsiktig perspektiv slik at vi oppnår målet om god økologisk og god kjemisk tilstand i tråd med vannforskriften. Det er fastsatt miljømål for alt vann i Trøndelag vannregion: både bekker, elver, innsjøer, kystvann og grunnvann er omfattet. Vannforvaltningsplanen finner du [her](#).

Regional plan for arealbruk 2022-2030

Regional plan for arealbruk (2022-2030) ble vedtatt av Trøndelag fylkesting 9. mars 2022. Planen er et redskap for god samfunnsutvikling på tvers av kommunegrenser, og peker ut en retning for utviklingen av Trøndelag frem mot 2030. I planen legges det opp til at FNs bærekraftsmål skal være førende for all arealplanlegging og tilpasset de ulike delene av Trøndelag. Dette medfører at vi må forvalte arealene mer effektivt og på en mer attraktiv og miljø- og klimavennlig måte.

De mest sentrale målene og regionalpolitiske retningslinjene fra planen som påvirker klima og miljø omfatter blant annet effektiv arealutnyttelse, en bærekraftig areal- og transportstruktur innen 2030, en bærekraftig produksjon av mat og bioråstoff, at Trøndelag i 2030 har tilstrekkelig og fornybar energiforsyning, at viktige mineralforekomster sikres for mulig utvinning og forekomstene som tas ut blir forvaltet bærekraftig, sikring og tilrettelegging av verdifulle natur- og friluftsområder, opprettholdelse av verdifulle naturområder og dyrket og dyrkbar jord på 2022-nivå, og at det skal gjennomføres tilstrekkelig kartlegging av naturverdier før planer vedtas. I tillegg trekkes det frem at det skal sikres god tilstand for økosystemet, et mangfold av arter og naturtyper skal ivaretas, samt at tiltak for å ivareta naturmangfold og vannmiljø må prioriteres i planlegging. Videre blir det lagt vekt på å gi tydelige føringer for hvordan byggegrenser langs vann og vassdrag skal praktiseres. Det trekkes i tillegg frem at veksten i arealer til havbruk skal ivareta viktige naturverdier. Planen finner du [her](#).

2.2 Lokale føringer

Samlerapport FNs bærekraftsmål

Kommunestyret vedtok planstrategi for Ørland kommunen den 17.09.2020 hvor det fremgår at FNs bærekraftsmål skal ligge til grunn for kommuneplanarbeidet. Som en følge av dette ble det i 2022 utarbeidet en samlerapport for å sette bærekraftsmålene i lokal kontekst. Innholdet i rapporten var med på å legge grunnlag for valg av satsingsområder, mål og strategier til kommuneplanens samfunnsdel. Samlerapporten finner du [her](#).

Oversiktsdokument for klima, miljø og naturmangfold

Det ble utarbeidet et kunnskapsgrunnlag for klima, miljø og naturmangfold til kommuneplanens samfunnsdel 2022-2034. Her trekkes det frem at Ørland er en av de siste kommunene i Trøndelag som ikke har utarbeidet klimasårbarhetsanalyse og plan for klimatilpasning. For miljø påpekes det at Ørland ligger under landsgjennomsnittet for avfallssortering og materialgjenvinning. Videre pekes det på behovet for områder for midlertidig lagring og permanent deponering av overskuddsmasser. For naturmangfold trekkes det frem at Ørland kommer dårlig ut i Sabimas vurdering av kommunenes ivaretagelse og satsing på natur (5). Innholdet i oversiktsdokumentet gjenspeiles i målene kommunen har satt seg i samfunnsdelen. Dokumentet er tilgjengelig [her](#).

Kommuneplanens samfunnsdel 2022-2034

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i kommunestyret 26.01.2023 (sak 23/004). Samfunnsdelen er kommunens overordnede styringsdokument, og gir føringer for plan- og utviklingsarbeid de kommende 12 årene. Ørland 2034 er klimanøytral er valgt som overordnet prinsipp. Det er lagt vekt på at Ørland ønsker å gå foran, være innovativ og se hvordan klimanøytralitet kan oppnås i en distriktskommune. Videre trekkes det frem at kompetansen i hele organisasjonen skal økes og at samarbeidet på tvers av enheter og fagfelt skal styrkes slik at vi kan stille ambisiøse klimakrav, være en pådriver for miljøvennlig forbruk og sirkulærøkonomi, og ta i bruk klimagassreducerende løsninger. Det legges også vekt på at natur som er spesielt viktig for opptak av klimagasser og for klimatilpasning skal ivaretas og restaureres. I tillegg er det lagt vekt på at kommunen skal være motivator for grønn omstilling blant innbyggere og det lokale næringslivet gjennom formidling, kompetanseheving og forpliktende samarbeid. Det trekkes også frem at samarbeid med Forsvaret, nasjonale og regionale myndigheter, forskningssamfunn, næringsliv og andre lokale aktører om kutt i klimagassutslipp og andre tiltak er viktig for å nå kommunens mål om klimanøytralitet.

Videre er det lagt vekt på at det skal arbeides med forsyningssikkerhet og bærekraftige løsninger innenfor strømforsyning samtidig som det tas hensyn til natur- og kulturlandskap, artsmangfold og reindriftsområder. Klimatilpasning skal sikres gjennom langsiktig planlegging, med mål om å minimere økonomiske, miljømessige og sosiale konsekvenser av klimaendringer. I tillegg er det utarbeidet mål for gode hverdagsliv og trygg oppvekst der kommunen blant annet skal tilrettelegge for tilgjengelige nærmiljø, servering av sunn og næringsrik mat og trygge skoleveger gjennom satsing på gang- og sykkelveier. Samfunnsdelen i sin helhet finner du [her](#).

Planprogram kommuneplanens arealdel 2026-2038

Planprogram for kommuneplanens arealdel (KPA) ble fastsatt av kommunestyret den 14.12.2023. Sentrale tema fra planprogrammet for KPA som er relevante for klima og miljø

er: tettsteds- og boligutvikling, næringsareal, havområde og strandsone, jordvern og matjordplan, Forsvaret, samferdsel samt mineralforekomster, masseuttak og -håndtering.

For temaet tettsteds- og boligutvikling skal det utarbeides en oversikt over tilgjengelig boligareal og en vurdering av behovene i de ulike delene av kommunen som utgangspunkt for videre arbeid. For kategorien næringsareal blir det lagt vekt på etablering av rett virksomhet på rett sted for å oppnå bærekraftig utvikling og nå målet om klimanøytralitet. For temaene jordvern og matjordplan, havområde og strandsone vektlegges arealpress, herunder hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og allmenne interesser. Forsvaret har stor påvirkning på arealdisponeringen i kommunen, og godt samarbeid og fokus på bærekraftig utvikling både av boliger, nærmiljø og drift er essensielt. For temabolken samferdsel trekkes det blant annet frem tilrettelegging av klimavennlige transportmetoder og satsing på gang- og sykkelvei. For det siste temaet, «mineralforekomster, masseuttak og -håndtering», legges det vekt på at kommunen skal ha oversikt over de ulike mineralressursene i kommunen. Videre skal det utredes hvilke områder som kan benyttes for mellomlagring av masser. Utgangspunktet for ethvert tiltak bør være å oppnå massebalanse, men områder for mellomlagring bidrar til å skape forutsigbarhet og er derfor en forutsetning for ombruk av masser. Kommunen vil også utrede områder for permanent deponering av masser. Planprogrammet i sin helhet er tilgjengelig [her](#).

2.3 Samarbeid internt i organisasjonen

Mål og strategier fra samfunnsdelen skal integreres i hele organisasjonen. Arbeidet med klima og miljø er sektorovergripende, og det er sentralt å få til et styrket samarbeid mellom forskjellige enheter og fagfelt for å heve kompetansen slik at det tas tilstrekkelig hensyn til klima og miljø.

Nedenfor gis en ufullstendig oversikt over planlagte og allerede igangsatte planer og strategier der det vil være nødvendig med samhandling for å sørge for samlet innsats, og at klima- og miljøarbeidet settes i system.

Økonomiplan 2024-2033

Kommuneplanens samfunnsdel inneholder 58 strategier. For økonomiplanperioden 2024-2027 er det valgt ut 22 av disse strategiene som kommunen ønsker å vektlegge. Flere av disse er relevante for klima og miljø. Økonomiplanen i sin helhet finner du [her](#).

Næringsplan

Parallelt med utarbeidelse av KPA og kommunedelplan for klima og miljø skal det utarbeides en strategisk næringsplan som vil gi viktig kunnskap for førstnevnte. Denne vil utgjøre grunnlaget for vurdering av nye næringsarealer. Som et forarbeid ble det den 21.09.2021 avholdt et møte mellom kommunen og lokalt næringsliv, samt at det ble gjennomført en

spørreundersøkelse med fokus på næringslivets behov og fremtidsutsikter. Kunnskapsgrunnlaget fra spørreundersøkelsen finner du [her](#).

Eiendomsstrategi

Kommunen ønsker å rasjonalisere eiendomsdrift, effektivisere arealbruk og ha en tydelig strategi for fremtiden. Som et ledd i dette ble HRP kontrahert for å utarbeide et grunnlag for å foreslå en eiendomsstrategi for kommunen i 2021. Der kom det frem at kommunens bygningsmasse utgjør dobbelt så mye per innbygger som landsgjennomsnittet og KOSTRA-gruppen, og at oppgraderingsbehovet målt per innbygger er 130 prosent større enn landsgjennomsnittet. Dette på grunn av mye bygningsmasse.

Oppdraget ble gjennomført i tre faser, der fase tre bestod av overordnede vurderinger av kapasitetsbehov i sektorene, vurdering av eiendomsstrategi opp mot nullutslipp og FNs bærekraftsmål, drifts- og vedlikeholdsplan for eiendomsmassen, samt økonomiske betraktninger og analyser med hensyn til livssyklus-kostnader (LCC). Rapporten i sin helhet finner du [her](#).

Innkjøpsstrategi

Innkjøpsstrategien for Ørland kommune ble vedtatt i kommunestyret den 17.02.2022. Den legger grunnlaget for en felles overordnet tilnærming til kommunens innkjøpsprosesser. Det er et overordnet mål at kommunen viser samfunnsansvar i forbindelse med alle anskaffelser. Det trekkes blant annet frem at anskaffelser skal være i samsvar med FNs bærekraftsmål, og at det skal stilles krav til klima og miljø. Strategien finner du [her](#).

Kommunedelplaner for oppvekst og utdanning og helse og familie

Arbeidet med kommunedelplan (KDP) for oppvekst og utdanning og KDP for helse og familie er påbegynt. Helse- og familietjenestene i Ørland er en av de største sektorene i kommunen med tanke på antall ansatte, brukere og bygningsmasse, og er også en av sektorene med høyest klimagassutslipp. For å oppnå målet om klimanøytralitet er vi avhengige av at samtlige sektorer setter inn tiltak som monner. Status per desember 2023 er at klima- og miljørådgiverne i kommunen skal kobles på i videre prosess med utarbeidelse av forslag til mål og strategier for kommunedelplan helse og familie. Planprogram for KDP oppvekst og utdanning 2022-2034 finner du [her](#). Planprogram for KDP for helse og familie 2022-2034 finner du [her](#).

Kommunedelplan for vannforsyning

Kommunedelplan for vannforsyning er under utarbeidelse. Planprogram for kommunedelplanen er per desember 2023 ute på høring, og forventes fastsatt på nyåret. Et sentralt tema fra planprogrammet som er relevant for klima og miljø er beskrivelse av status på infrastruktur. Deler av ledningsnettets består av eldre ledningsstrekker med eternitt og PVC,

og lekkasjenivået ligger over nasjonal målsetting. I den grad kommunedelplan for vannforsyning vil peke på arealkrevende tiltak må dette spilles inn til arbeidet med arealregnskap som gjennomføres i forbindelse med KPA. Det må i tillegg tas nødvendig hensyn til klima og miljø i følge med eventuell prosjektering, utføring og drift av både traséer, vannverk og plassering av reservevannkilde.

Kommunedelplan for naturmangfold

Utarbeidelse av kommunedelplan for naturmangfold starter opp i 2024. Per mars 2024 har forslag til planprogram for kommunedelplan for naturmangfold vært ute på høring og forventes fastsatt i løpet av våren. Som en del av arbeidet vil det gjøres en sammenstilling av eksisterende kunnskap, samt at det gis en beskrivelse av kartleggingsstatus. I tillegg vil aktuelle trusler mot naturmangfoldet i kommunen beskrives. Naturmangfold inkluderer både biologisk mangfold, landskapsmangfold og geologisk mangfold. Forslaget til planprogram for kommunedelplanen for naturmangfold finner du [her](#).

3.0 Sentrale tema og utredningsbehov i planen

Kommunedelplanen for klima og miljø skal belyse de klima- og miljørelaterte utfordringene kommunen står overfor, samt gi nødvendige avklaringer og virkemidler for kommunens arbeid med å imøtekomme og løse disse. På bakgrunn av dette er det valgt ut fem hovedtema. Disse beskrives i det følgende.

Miljø

Miljøbegrepet favner vidt. I kommunedelplanen blir det avgrenset til å omhandle det ytre miljøet (YM). YM-begrepet omfatter miljøet rundt oss og påvirkninger på dette. Aktuelle temaer under miljø er eksempelvis forurensning til grunn, luft og vann, avfallshåndtering (inkludert massehåndtering) og ombruk, forsøpling, naturressurser, og vannforvaltning. I tillegg kan bruk av miljøprogram og miljøoppfølgingsplaner for å sikre miljøoppfølging i prosjekter, fokus på miljø og klima i offentlige anskaffelser, materialvalg og sirkulærøkonomi også inngå som aktuelle miljøtema.

Klimagassutslipp

Utslipp av klimagasser og medfølgende akkumulasjon i atmosfæren er en stor driver for klimaendringene vi ser i dag. En måte å redusere virkningene av endringene på er å redusere mengden klimagasser som slippes ut, samt fange opp deler av de klimagassene som allerede er sluppet ut.

For å kunne arbeide mot å nå målet om klimanøytralitet i 2034 og bidra til at Norge blir et lavutslippssamfunn i 2050 må kommunen utarbeide både budsjett og regnskap for klimagassutslipp. Klimabudsjett og -regnskap er sentrale som grunnlag for å kunne bestemme hvilke tiltak og virkemidler kommunen skal prioritere. I tillegg kan det gjøre det mulig å sammenligne utslippene fra år til år slik at effekten av iverksatte tiltak kan vurderes. Konkrete tiltak for utslippsreduksjon kan blant annet være redusert bruk av fossile energikilder, større hensyn til klima og miljø i anskaffelser, effektiv energibruk, redusert forbruk, mer ombruk av varer og mindre kasting av mat. Dette vil blant annet redusere utslipp knyttet til produksjon og transport av nye varer, samt håndtering av kasserte varer. Reduksjon i avskoging og arealendringer er også sentrale tiltak for utslippsreduksjon. Bevaring av karbonrike arealer er sentralt for opptak og lagring av klimagasser. Hver sektor må ta utgangspunkt i klimagassbudsjettet for egen virksomhet og sette konkrete og målbare mål for utslippsreduksjon i egen drift.

Klimatilpasning

Sammen med reduksjoner i utslipp av klimagasser handler klimaomstilling også om tilpasning til et endret klima – *klimatilpasning*. Klimatilpasning handler både om tilpasning til dagens klimaendringer, men også om forberedelse på morgendagens forventede endringer. Som

lokal planmyndighet har Ørland kommune et ansvar for å forvalte og utvikle arealene i kommunen slik at de tåler og er tilpasset fremtidens klima. Forebygging av flom- og skredskader kan være et resultat av god klimatilpasning.

Kommunen er med i Nettverk klimatilpasning i Trøndelag. Nettverket har som mål at Trøndelag skal være klimarobust innen 2030, og et av arbeidsmålene er at samtlige kommuner skal utarbeide en klimasårbarhetsanalyse. Dette samsvarer med føringer gitt i Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning. Arbeidet danner et grunnlag for å vurdere hvilke klimatilpasningstiltak som bør prioriteres. Analysen vil i tillegg være et nyttig underlag for arbeidet med ny KPA, i helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse for kommunen, samt ved bygge- og utviklingsprosjekter og samfunnsplanlegging generelt. Overvannsproblematikk, eldre avløpsnett og erosjon er eksempler på kjente utfordringer i kommunen. Aktuelle klimatilpasningstiltak kan for eksempel være bevaring og restaurering av våtmarker og kantvegetasjon langs vassdrag og etablering av naturbaserte løsninger.

Arealbruk

Regjeringen forventer at omstilling til lavutslippssamfunnet og bidrag til oppnåelse av klima- og miljømålene prioriteres gjennom arealplanlegging som reduserer utslipp, arealbeslag og transportbehov. Det skal samtidig tas hensyn til et endret klima (6).

På grunn av klar sammenheng mellom naturens tilstand og samfunnets sårbarhet for endringer i klimaet må tiltak for klimatilpasning, reduksjon av klimagassutslipp og arealbruk ses i sammenheng. Under temaet arealbruk er det helt naturlig at naturmangfoldhensyn trekkes frem, herunder blant annet myr og våtmarker som viktige naturområder i klimatilpasningssammenheng, klimagassutslipp som følge av endret arealbruk og bruk av arealregnskap som verktøy for å belyse tap av naturområder. Det må legges til rette for bærekraftig verdiskaping, og helhetlig masseforvaltning bør sikres i planer. I tillegg til dette kan jordvernstrategier inngå som et undertema i kommunedelplanen.

Samarbeid

Skal vi lykkes med å imøtekomme og løse klima- og miljørelaterte utfordringer i Ørland kommune må vi gjøre en samlet innsats. Dermed vil en sentral del av kommunedelplanen være å utrede muligheter for samarbeid mellom blant annet kommunen, innbyggerne og næringslivet.

4.0 Planprosess og medvirkning

4.1 Organisering av arbeidet

Kommunestyret eier prosessen. De fastsetter planprogram og fatter endelig vedtak av kommunedelplanen.

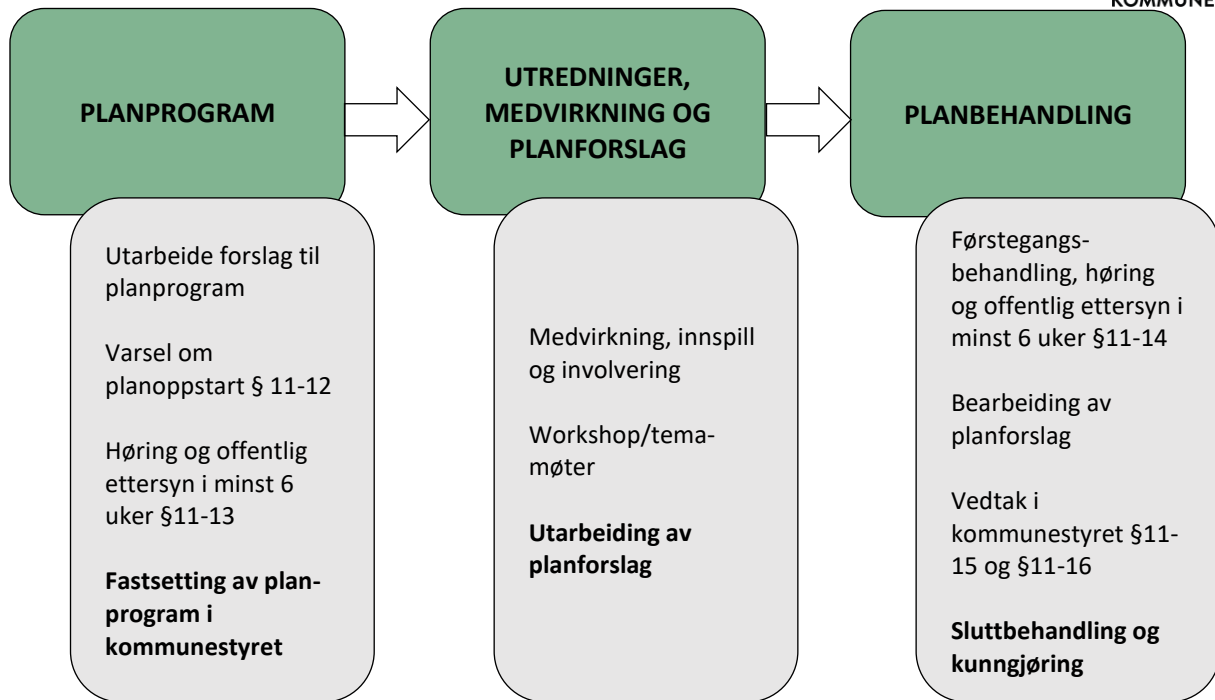
Kommunedirektørens ledergruppe vil fungere som administrativ styringsgruppe. Gruppen styrer arbeidet med utarbeidelse av planprogrammet og legger strategiske føringer for planarbeidet i henhold til planprogrammet og andre lokale og overordnede føringer.

Kommunalsjef for Samfunnsutvikling og tekniske tjenester har ansvaret for gjennomføring og senere revidering av kommunens klima- og miljøplan. Representanter fra kommunens administrasjon tilhørende enhet plan og forvaltning har det faglige ansvaret for å utarbeide plandokumenter. Kjernegruppen er satt sammen av kommunens klima- og miljørådgivere og disse driver arbeidet. Det settes i tillegg ned en utvidet arbeidsgruppe med representanter fra eiendomsforvaltning og andre aktuelle enheter. Interne og eksterne ressurser tas med i arbeidet etter behov. Det legges opp til samarbeid med alle sektorer og staber i kommuneorganisasjonen. Medvirkningsprosessen er beskrevet i [kapittel 4.3](#).

4.2 Planprosess

Forslag til planprogram sendes til behandling hos planutvalget og kommunestyret. Forslaget sendes deretter på høring og legges ut til offentlig ettersyn i minst seks uker. Varsel om oppstart av arbeidet gjøres samtidig, jmfør plan- og bygningsloven § 4. En visuell fremstilling av planprosessen er vist i Figur 3.

Arbeidsgruppen arbeider fortløpende med inkludering av høringsinnspill. Under høringen av planprogrammet kan innspill blant annet omfatte forslag til nye tema eller endring av disse, eller ønsker om medvirkning. Endelig vedtak gjøres i kommunestyret. Når planprogrammet er vedtatt starter arbeidet med klima- og miljøplanen.

Figur 3 Visuell fremstilling av kommuneplanprosessen

4.3 Medvirkning og involvering

For å nå målene vi har satt oss må vi alle dra i samme retning. Derfor er det viktig at de løsningene og tiltakene som klima- og miljøplanen legger opp til er tuftet på brede diskusjoner og et vidt omfang av innspill og meninger. Skal vi få til dette må innbyggere i kommunen gjøres godt kjent med at det skal utarbeides en klima- og miljøplan, samt gis mulighet til å komme med innspill og si sin mening om innhold og mulige løsninger.

Gjennom å bruke flere ulike kanaler og aktiviteter for informasjons- og meningsutveksling sørger vi for at flest mulig av kommunens innbyggere får gitt sine innspill til hvordan vi som samfunn skal jobbe for å nå målene våre. I tillegg til opplegg for medvirkning fra innbyggere skal involvering av kommunens egne enheter og avdelinger bidra til omforente løsninger og tiltak for klima- og miljøarbeidet. Temamøter med de ulike enhetene skal bidra til å kartlegge behov og danne grunnlag for gjensidig samarbeid med tanke på hensyn til klima og miljø.

4.4 Fremdriftsplan

Tabell 1 Tentativ fremdriftsplan for arbeidet med kommunedelplan for klima og miljø

År	2023		2024				2025	
Kvartal	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Planprogram								
Utarbeide forslag til planprogram								
Høring og offentlig ettersyn planprogram								
Planprogram fastsettes i kommunestyret								
Planforslag								
Gjennomføre utredninger, analyser, notater, mm								
Utarbeiding av planforslag								
1.gangsbehandling av planforslag								
Høring og offentlig ettersyn av planforslag								

5.0 Litteraturliste

- (1) Miljødirektoratet. (2023, 20.03) *Hovedfunn i synteserapporten i sjettede hovedrapport*. Miljødirektoratet.no [Hovedfunn i synteserapporten i sjettede hovedrapport](#)
- (2) Meld. St. 26. (2022-2023). *Klima i endring*. Klima- og miljødepartementet. [Meld. St. 26 \(2022–2023\) - regjeringen.no](#)
- (3) FN-sambandet. (2023). *Bærekraftig utvikling*. [Bærekraftig utvikling \(fn.no\)](#)
- (4) Meld. St. 41 (2016-2017) *Klimastrategi for 2030 – norsk omstilling i europeisk samarbeid*. Klima- og miljødepartementet. [Meld. St. 41 \(2016–2017\) - regjeringen.no](#)
- (5) SABIMA. (2020) *Naturen forsvinner der du bor*. Naturkampen 2020. [Naturkampen 2023 \(sabima.no\)](#)
- (6) Kommunal- og distriktsdepartementet. (2023) *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027*. [Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027 - regjeringen.no](#)

